

TÜRKİYE BİLİŞİM DERNEĞİ

Kamu-BİB

E-DEVLET :

**KAMU ALAN ADLARI STANDARDININ BELİRLENMESİ
ÇALIŞMA GRUBU RAPORU**

2002

TBD Kamu-BİB

KAMUDA ALAN ADLARI STANDARTLARININ BELİRLENMESİ ÇALIŞMA GRUBU SONUÇ RAPORU

Özet:

Bu belge TBD Kamu-BİB Alan Adları Standartlarının Belirlenmesi Çalışma Grubunun, bu konuda yapmış olduğu çalışmalar doğrultusunda derlenen bilgileri içermektedir.

Hazırlayanlar:

Leyla Ersun
Mustafa Dalkıran
Önder Özdemir
Alper Aydınalp
Adnan Yılmaz

Tarihi: 06 Mayıs 2002

Durumu: Sonuç

**Mayıs 2002
Ankara**

1. 1. GİRİŞ

E-devletin en önemli hedefi vatandaş ile devlet arasında sağlıklı bir iletişim kurarak kamu hizmetlerinin elektronik ortamda yaygın, hızlı ve ucuz sunumunu sağlamaktır. Elektronik ortamda yaygın bir hizmetin gerçekleştirilmesinin ön koşulu her bir kamu kuruluşunun

internette yer almasıdır. Kamu kurumlarına alan adı tahsislerinin belirli bir düzen ve standart içerisinde yapılması, gerek uyumsuzlukların önlenmesi gerekse ilgili adreslere kolay erişilmesinde önemli bir unsurdur.

Bu konuda bugüne kadar kesin standartlar oluşturulmamış olması ve uygulamada ortaya çıkan sorunlar bu çalışma ihtiyacını ortaya çıkarmıştır.

1.1 1.1 Amaç ve Kapsam

Kamu kurum ve kuruluşlarına ait alan adlarının yeniden yapılandırılarak, alan adı standartlarının oluşturulması ve bu sayede e-devlete geçiş sürecinin belirli temellere oturtulması amaçlanmaktadır. Bu amaçla yapılan çalışmanın, devletin tüm kurum ve kuruluşlarını kapsamasına özen gösterilmiştir.

1.2. 1.2. Kısaltmalar

Gov : Government (Devlet kurum ve kuruluşları için alt alan)

Com : Commercial (Ticari kuruluşlar için alt alan)

Org: Organization (Organizasyon)

TODAİE :Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü

1.3. Referanslar

TODAİE, T.C Devlet Teşkilat Rehberi, 2001 TODAİE Yayın No:281
<http://www.wipo.int>

<http://dns.metu.edu.tr>

<http://wipo2.wipo.int/process2>, WIPO Internet Domain Name Process, 2001

<http://www.usp.ac.fj/domreg/>

<http://www.aub.edu.lb/lbdr/search.html>

<http://www.nic.lv>

<http://www.domen.co.yu>

<http://www.nis.gov.jo/dns>

<http://www.nic-se.se/inenglish.shtml>.
<http://www.itu.int>
<http://www.domreg.lt>
http://www.ripn.net/nic/dns/en/cntr_append.txt
<http://www.domainregistry.ie/>
<http://www.inside.ie/>
<http://www.thnic.co.th/policy.html>
<http://www.govonline.gov.au/projects/wholeofgovonline/agda.htm>
<http://www.auda.org.au/docs/auda-competition-final.html>
<http://www.auda.org.au>
http://www.domain-registry.nl/sidn_english/flat/General/Developments/Developments_in_the_Netherlands/index.html
<http://www.nic.lk/>
<http://registro.br/info/dpn.html#PJ>
<http://www.nic.at>
<http://www.wwtld.org>
<http://www.isles.net/applic/ci.html>
<http://www.iis.se/regulations.shtml>

2. MEVCUT DURUM

Türkiye’de “gov.tr” uzantılı alan adları tahsisi başvuruda bulunan kurumun faaliyet alanı, kuruluş kanunu, devlet hiyerarşisi içindeki yeri göz önüne alınarak “.tr” Alan Adı Yönetimi tarafından; gerçekleştirilmektedir. Kamu kurum ve kuruluşlarının alt birimleri ve/veya taşra örgütleri adına yapılan başvurularda bağlı oldukları en üst birimden onay yazısı talep edilmektedir.

“.gov.tr” alan adları tahsisinde; hangi kurum ve kuruluşların ilgili alan adını almaya yetkili olduğu, alan adlarının ve kısaltmalarının nasıl tespit edileceği, uyumsuzluk durumlarında hangi kurumlara öncelik verileceği, kurumların alt birimlerine, taşra teşkilatlarına ve yerel yönetimlere alan adı tahsisinde hangi kriterlerin uygulanacağı konusundaki belirsizlikler başlıca sorunlardır.

Tahsis Edilmiş Bulunan "gov.tr" Uzantılı Alan Adlarına İlişkin Sayılar

*** :**

(i)	(i)	Başbakanlık	: 11
(ii)	(ii)	Başbakanlığa Bağlı Kuruluşlar	: 91
(iii)	(iii)	Bakanlıklar (toplam 18 bakanlık)	: 424
(iv)	(iv)	Belediyeler ve Bağlı Kurumlar	: 272
(v)	(v)	Kaymakamlıklar	: 48
(vi)	(vi)	Valilikler	: 74
(vii)	(vii)	Diğer	: 29

Toplam : 949

3. T.C DEVLET TEŞKİLAT YAPISI

Kamu alan adları standartları oluşturulması çalışmasında, T.C Devlet Teşkilat Yapısının incelenmesinde ve kamu kurum ve kuruluşlarının devlet teşkilatındaki yerinin tespitinde TODAİE tarafından hazırlanmış bulunan "T.C Devlet Teşkilatı Rehberi" başlıklı çalışma esas alınmıştır.

Kamu alan adları standartlarının belirlenmesinde öncelikle kamu kurum ve kuruluşlarının örgütlenme şekli incelenerek her bir kurum ve kuruluşun devlet teşkilatı içerisindeki yeri, görev ve fonksiyonları araştırılmış ve alan adları standartlarının oluşturulmasında T.C. Devlet Teşkilat Yapısı

* Sayılar Şubat 2002 tarihi verileri ile hazırlanmıştır.

öncelikle dikkate alınmış olması nedeniyle T.C Devlet Teşkilat Yapısına yer verme ihtiyacı doğmuştur.

3.1. Devlet Örgütlenmesi

T.C Devlet Teşkilatı temel olarak;

- (i) (i) Anayasa,
- (ii) (ii) Cumhuriyetin Temel Organları; Yasama, Yürütme, Yargı,
- (iii) (iii) Yönetim; Başbakanlık, Yüksek Kurullar, Başbakana Karşı Sorumlu ve Başbakanlığa Bağlı Kurum ve Kuruluşlar, Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlar, Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlarının Ortak Hizmet Birimleri, Merkezi Yönetimin Taşra Kuruluşu, Yerel Yönetimler, Özerk Tarafsız ve Öteki Kurum ve Kuruluşlar,
- (iv) (iv) Kamu İktisadi Teşebbüsleri,
- (v) (v) Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşları,
- (vi) (vi) Fonlar,
- (vii) (vii) Kamuya Yararlı Dernekler,
- (viii) (viii) Uluslararası Kuruluşların Türkiye'deki Büro ve Temsilcilikleri,
- (ix) (ix) Vakıflar

şeklinde örgütlenmektedir.

3.1.1. Anayasa ve Cumhuriyetin Temel Organları

Anayasa ve Cumhuriyetin Temel Organları (Yasama, Yürütme, Yargı) içerisinde değerlendirilmekte olan kurum ve kuruluşlar;

- (i) (i) "Türkiye Büyük Millet Meclisi ve bireysel olarak alan adı tescili yaptırmak isteyen bağlı ve ilişkili kurum ve kuruluşları,
- (ii) (ii) Cumhurbaşkanlığı bireysel olarak alan adı tescili yaptırmak isteyen taşra kuruluşu (İstanbul Köşk Müdürlüğü) ve bağlı kuruluşu (Devlet Denetleme Kurulu Başkanlığı),
- (iii) (iii) Bakanlar Kurulu ve bireysel olarak alan adı tescili yaptırmak isteyen bağlı ve ilişkili kurum ve kuruluşları,
- (iv) (iv) Başbakanlık ve bireysel olarak alan adı tescili yaptırmak isteyen bağlı ve ilişkili kurum ve kuruluşları,
- (v) (v) Bakanlıklar ve bireysel olarak alan adı tescili yaptırmak isteyen bağlı ve ilişkili kurum ve kuruluşları,

- (vi) (vi) Yüksek Mahkemeler; Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Askeri Yargıtay, Askeri Yüksek İdare Mahkemesi, Uyuşmazlık Mahkemesi,
- (vii) (vii) Sayıştay,
- (viii) (viii) Yüksek Seçim Kurulu,
- (ix) (ix) Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu,
- (x) (x) Mahkemelerin Kuruluşu Adli Yargı.

3.1.2. Yönetim

Devlet Teşkilatında **"Yönetim"** bölümü içerisinde yer alan kurum ve kuruluşlar;

- (i) (i) Başbakanlık,
- (ii) (ii) Yüksek Kurullar,
- (iii) (iii) Başbakana Karşı Sorumlu ve Başbakanlığa Bağlı Kurum ve Kuruluşlar,
- (iv) (iv) Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlar,
- (v) (v) Bakanlıklar ve Bağlı Kuruluşlarının Ortak Hizmet Birimleri,
- (vi) (vi) Merkezi Yönetimin Taşra Kuruluşu,
- (vii) (vii) Yerel Yönetimler

3.1.3. Özerk, Tarafsız ve Öteki Kurum ve Kuruluşlar

Özerk, Tarafsız ve Öteki Kurum ve Kuruluşlar,

- (i) (i) Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) ve Yüksek Öğretim Kurumları,
- (ii) (ii) Yüksek Teknoloji Enstitüleri,
- (iii) (iii) Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE),
- (iv) (iv) Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırmalar Kurumu (TÜBİTAK),
- (v) (v) Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK),
- (vi) (vi) Türkiye Radyo Televizyon Kurumu Genel Müdürlüğü (TRT),
- (vii) (vii) Milli Prodüktivite Merkezi (MPM),
- (viii) (viii) Türk Standartları Enstitüsü (TSE),
- (ix) (ix) Basın – İlan Kurumu,
- (x) (x) Anadolu Ajansı TAŞ (AA),

(xi)	(xi)	Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB),
(xii)	(xii)	Türkiye Kalkınma Bankası AŞ,
(xiii)	(xiii)	Türkiye Futbol Federasyonu,
(xiv)	(xiv)	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK),
(xv)	(xv)	Türk Akreditasyon Kurumu (TÜRKAK),
(xvi)	(xvi)	Sermaye Piyasası Kurumu (SPK)

3.1.4. Kamu İktisadi Teşebbüsleri

Kamu iktisadi teşebbüsleri, “iktisadi devlet teşekkülleri” ile “kamu iktisadi kuruluşları” ve bunların müesseseleri, bağlı ortaklıkları ve iştiraklerinden oluşmaktadır.

İktisadi Devlet Teşekkülleri; ekonomik gereklere uygun olarak *verimlilik* ve *karlılık* ilkeleri doğrultusunda kendi aralarında ve milli ekonomi ile uyum içinde çalışarak sermaye birikimine yardım etmek ve bu surette daha fazla yatırım kaynağı yaratmak amacı güden kuruluşlardır.

Kamu İktisadi Kuruluşları; kendilerine verilen görev ve kamu hizmetlerini ekonomik ve sosyal gereklere uygun olarak *verimlilik* ilkesi doğrultusunda yürüten kuruluşlardır.

İktisadi Devlet Teşekkülleri;

(i)	(i)	Boru Hatları ile Petrol Taşıma A.Ş.
(ii)	(ii)	Çay İşletmeleri Genel Müdürlüğü (ÇAY-KUR)
(iii)	(iii)	Devlet Malzeme Ofisi
(iv)	(iv)	Eti Holding A.Ş.
(v)	(v)	Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu
(vi)	(vi)	Petkim Petrokimya Holding A.Ş.
(vii)	(vii)	Sümer Halıcılık ve El Sanatları Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Sümerhalı)
(viii)	(viii)	T.C. Ziraat Bankası
(ix)	(ix)	Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (TİGEM)
(x)	(x)	Toprak Mahsulleri Ofisi
(xi)	(xi)	Türk Eximbank A.Ş.
(xii)	(xii)	Türkiye Demir Çelik İşletmeleri
(xiii)	(xiii)	Türkiye Elektrik Dağıtım A.Ş.
(xiv)	(xiv)	Türkiye Elektrik Üretim İletim A.Ş.

(xv)	(xv)	Türkiye Emlak Bankası
(xvi)	(xvi)	Türkiye Gübre Sanayi A.Ş.
(xvii)	(xvii)	Türkiye Halk Bankası Genel Müdürlüğü
(xviii)	(xviii)	Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu
(xix)	(xix)	Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı
(xx)	(xx)	Türkiye Şeker Fabrikaları A.Ş.
(xxi)	(xxi)	Türkiye Taş Kömürü Kurumu
(xxii)	(xxii)	Kıyı Emniyeti ve Gemi Kurtarma İşletmeleri Genel Müdürlüğü

Kamu İktisadi Kuruluşları;

(i)	(i)	Devlet Hava Meydanları İşletmesi
(ii)	(ii)	T.C. Devlet Demiryolları İşletmesi (TCDD)
(iii)	(iii)	T.C. Posta İşletmesi Genel Müdürlüğü
(iv)	(iv)	Tütün, Tütün Mamülleri Tuz ve Alkol Genel Müdürlüğü

Özelleştirme Kapsamına Alınanlar;

(i)	(i)	Özelleştirme İdaresi Başkanlığı
(ii)	(ii)	ÇİTOSAN A.Ş.
(iii)	(iii)	Deniz Nakliyatı A.Ş.
(iv)	(iv)	Et ve Balık Ürünleri A.Ş.
(v)	(v)	Karadeniz Bakır İşletmeleri A.Ş.
(vi)	(vi)	Orman Ürünleri Sanayi A.Ş.
(vii)	(vii)	Petrol Ofisi A.O.
(viii)	(viii)	Türkiye Selüloz ve Kağıt Fabrikaları A.Ş. (SEKA)
(ix)	(ix)	Sümer Holding A.Ş.
(x)	(x)	Turban Turizm A.Ş.
(xi)	(xi)	Türk Hava Yolları
(xii)	(xii)	Türk Telekom

(xiii)	(xiii)	Türkiye Denizcilik İşletmeleri
(xiv)	(xiv)	Türkiye Gemi Sanayi A.Ş.
(xv)	(xv)	Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.
(xvi)	(xvi)	Türkiye Ziraat Bankası A.Ş.

T.C. Devlet Teşkilat Yapısı bu şekilde, genel hatları ile verildikten sonra çalışmanın 4. Bölümünde Türkiye'deki özerk, tarafsız ve öteki kurum ve kuruluşlar ve yurt dışı DNS otoriteleri ile yapılan anket çalışmalarına yer verilmiş, sonuç bölümünde ise kamu alan adları konusunda Türkiye'deki mevcut durum, T.C. Devlet Teşkilat Şeması, bazı kamu kurum ve kuruluşlarının görüş ve önerileri, gelişmiş ülkelerde uygulanmakta olan standartlar ve kurallar, mevcut yapıda karşılaşılan sorunlar dikkate alınarak Türkiye'de kamu alan adları tahsisinde uygulanması gerekli görülen kurallar maddeler halinde verilmiştir.

4. Kamu Alan Adları Standartlarının Belirlenmesine Yönelik Anket Çalışmaları

Kamu kurum ve kuruluşlarına alan adı tahsisinde uygulanacak kuralları belirlerken üzerinde durulması gerekli temel kriterlerden birisi bu kurumların devlet teşkilatlanmasındaki yeri, görev ve fonksiyonlarıdır. Bununla birlikte, bazı kurum ve kuruluşların devlet teşkilat yapısı içerisindeki yeri, görev ve fonksiyonlarının yeteri kadar net ve anlaşılır olmaması çalışma sırasında bu tür kurum ve kuruluşlara yönelik bir anket çalışması ihtiyacını doğurmuştur.

Diğer taraftan, internetin bütün dünyada ortak özelliklere sahip global yapısı dikkate alındığında, alan adları ile ilgili olarak diğer ülkelerde uygulanmakta olan kuralların ve standartların çalışmamıza önemli katkılar sağlayacağı düşünülerek, dünyadaki diğer ülkelerde alan adları tescilinde yetkili bulunan DNS otoritelerine yönelik ikinci bir anket çalışması yapılmıştır.

4.1. T.C. Kamu Kurumları Anket Çalışması

T.C. Devlet Teşkilat Yapısında kendilerini nerede gördüklerinin tespiti, görev ve fonksiyonlarının ve buna paralel olarak alan adları tahsisinde ilgili kuruluşlara uygun gördükleri jenerik üst düzey alanın tespitine yönelik olarak ilgili kamu kurumları yetkililerine yöneltilen sorular ve alınan yanıtlar aşağıda verilmektedir.

Gerek devlet teşkilatlanması içerisindeki yerleri, gerekse amaç, görev ve fonksiyonları dikkate alınarak Özerk , Tarafsız ve Öteki Kurum ve Kuruluşlar ile Kamu İktisadi Teşebbüsleri farklı gruplarda değerlendirmeye alınmıştır.

4.1.1. Özerk, Tarafsız ve Öteki Kurum ve Kuruluşlar

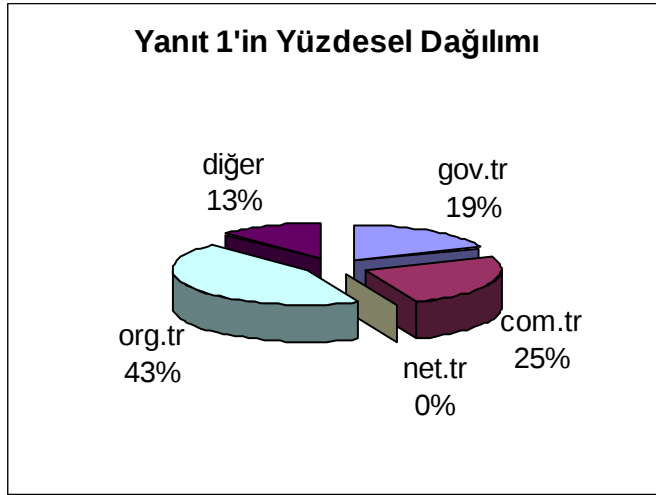
Anket çalışması, 16 adet Özerk , Tarafsız ve Öteki Kurum ve Kuruluşların bilgi işlem departmanı üst düzey sorumluları ile yapılmıştır.

Soru 1:

Statünüzü, faaliyet alanınızı göz önünde bulundurarak ve kullanmakta olduğunuz mevcut alan adınızı dikkate almadan kuruluşunuzun alan adı uzantısı olarak aşağıdakilerden hangisinin kullanılması sizce doğrudur?

- a) gov** **b) com** **c) net** **d) org** **e) diğer**

Yanıt 1:

Soru 2:

Kurumunuz içinde hiyerarşik olarak alt domain kullanımını benimsiyor musunuz?

- a) Evet** **b) Hayır**

Yanıt 2:

Yanıt 2'nin Yüzdesel Dağılımı

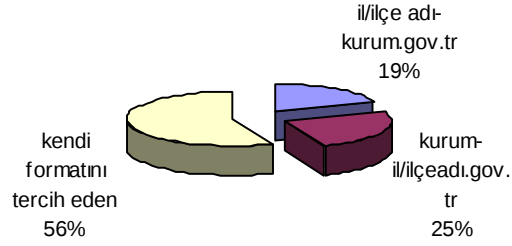
Soru 3:

Kuruluşunuzun taşra teşkilat formatı ne olmalı?

- a)** il/ilçe adı-kurum.gov.tr **b)** kurumil/ilçe adı.org.tr **c)** diğer

Yanıt 3:

Yanıt 3'ün Yüzdesel Dağılımı

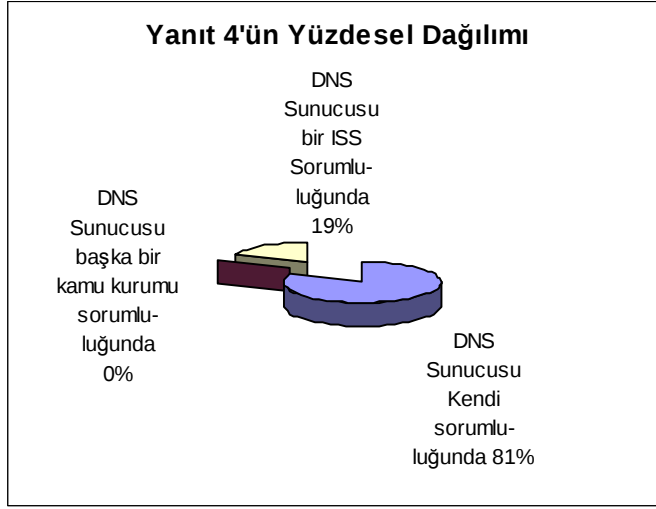

Soru 4:

Kendi kurumunuz adına tahsisli alan adınızla web sayfanız varsa, DNS sunucunuz:

- a)** Kendi Bilgi İşlem sorumluluğunda
b) Bir başka devlet kurumunun bilgi işlem sorumluluğunda
c) Hizmet alınan ISS sorumluluğunda

Yanıt 4:

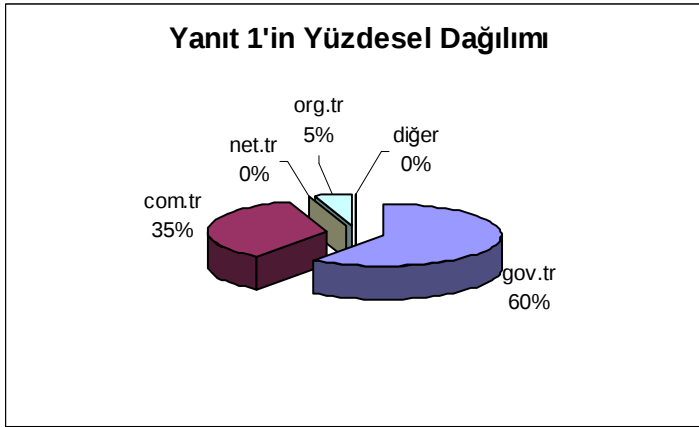

4.1.2. İktisadi Devlet Teşekkülleri

Anket çalışması, 20 adet İktisadi Devlet Teşekkülü bilgi işlem departmanı üst düzey sorumluları ile yapılmıştır.

Soru 1:

Statünüzü, faaliyet alanınızı göz önünde bulundurarak ve kullanmakta olduğunuz mevcut alan adınızı dikkate almadan kuruluşunuzun alan adı uzantısı olarak aşağıdakilerden hangisinin kullanılması sizce doğrudur?

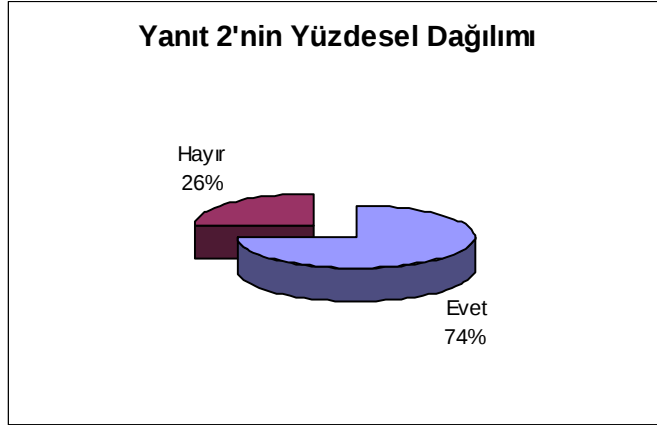
a) gov b) com c) net d) org e) diğer

Yanıt 1:

Soru 2:

Kurumunuz içinde hiyerarşik olarak alt domain kullanımını benimsiyor musunuz?

a) Evet b) Hayır

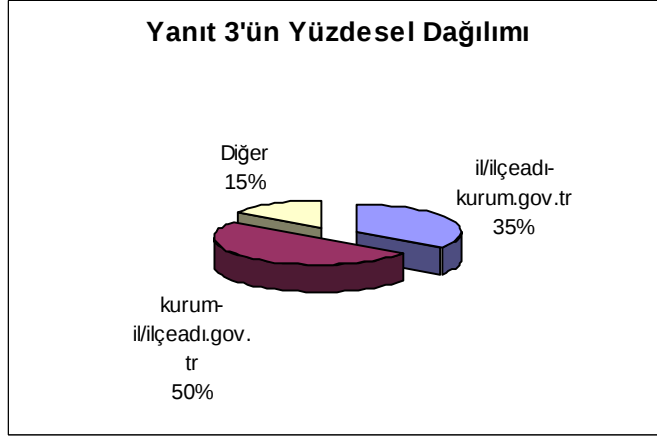

Yanıt 2:

Soru 3:

Kuruluşunuzun taşra teşkilat formatı ne olmalı?

- a)** il/ilçe adı-kurum.gov.tr **b)** kurumil/ilçe adı.org.tr **c)** diğer

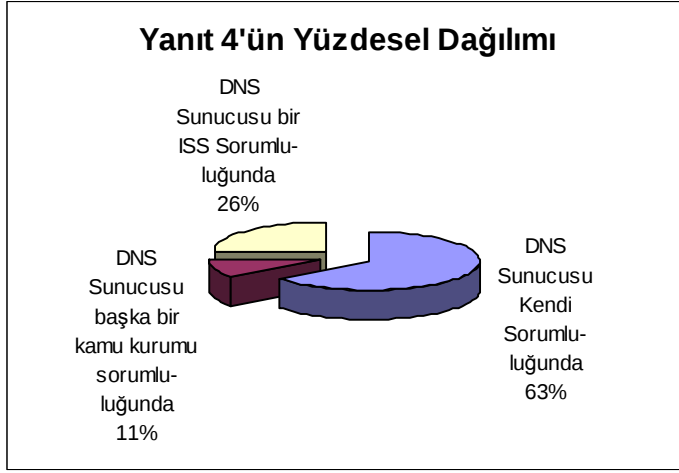

Yanıt 3:

Soru 4:

Kendi kurumunuz adına tahsisli alan adınızla web sayfanız varsa, DNS sunucunuz:

- a)** Kendi Bilgi İşlem sorumluluğunda
b) Bir başka devlet kurumunun bilgi işlem sorumluluğunda
c) Hizmet alınan ISS sorumluluğunda

Yanıt 4:

4.1.3. T.C. Kamu Kurumları Anket Sonuçlarının Değerlendirmesi

Tamamı kamu kurumu olmasına rağmen, 1. soruya verilen yanıtlardan Özerk, Tarafsız ve Öteki Kurum ve Kuruluşların sadece %19'unun "gov.tr" uzantılı alan adını tercih ettiği diğer %81'inin kendilerini "com.tr", "org.tr", "edu.tr" gibi diğer jenerik üst düzey alanlarda değerlendirdikleri görülmektedir.

Bu sonuç bize, bu kurum ve kuruluşların alan adı tahsislerinde amaç, görev ve fonksiyonlarını ön planda tutarak "özerklik ve tarafsızlık" kimliğine önem verdiklerini göstermektedir. Bu yaklaşım bir kurumun kamu kurumu olmasının tek başına "gov.tr" uzantılı alan adı kapsamında değerlendirilmesinin yeterli bir unsur olamayacağını, devlet teşkilatlanmasındaki yerinin yanı sıra amaç, görev ve fonksiyonların da alan adı tahsisinde önemli kriterler olarak değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Diğer taraftan, Özerk, Tarafsız ve Öteki Kurum ve Kuruluşların aksine İktisadi Devlet Teşekküllerinin önemli bir bölümünün kendilerini "gov.tr" kapsamında değerlendirdikleri görülmektedir.

Bu sonuç İktisadi Devlet Teşekküllerinin amaç, görev ve fonksiyonları ile çelişir niteliktedir. İktisadi Devlet Teşekküllerinin verimlilik ve karlılık ilkeleri çerçevesinde, piyasa koşullarına uygun olarak çalışan kuruluşlar olduğu dikkate alındığında bu kuruluşlar için "com.tr" uzantılı jenerik üst düzey alan adı daha uygun görünmektedir.

Anketin bu sonucunu, bu kuruluşların uzun yıllardan beri kamu otoritesi altında faaliyet göstermekte olan, kamu kurumu olma kimliğini benimsemiş kuruluşlar olmaları ile açıklamak mümkündür.

Alt domain kullanımına ve taşra teşkilatı formatına ilişkin 2. ve 3. sorulara gerek Özerk, Tarafsız ve Öteki Kurum ve Kuruluşlar gerekse İktisadi Devlet Teşekkülleri tarafından verilen yanıtların bu kuruluşların kurumsal yapılanması ile yakından ilgili olduğu görülmektedir. Birbirinden bağımsız fonksiyonlar yürüten bağımsız örgütlenmelere sahip olan kurumlar genellikle alt domain kullanımını benimserken diğerleri alt domain kullanımına sıcak bakmamaktadır.

Sonuç olarak, kamu kurum ve kuruluşlarının alan adları ve standartları konusunda ortak bir uygulamaları ve beklentileri mevcut olmamakla birlikte, kurumların alan adlarının standardizasyonu ile ilgili çalışmaları destekleyici cevaplar verdikleri görülmektedir.

4.2. Yurt Dışı DNS Otoriteleri Anket Çalışması

Kamu alan adları tesciline ilişkin standartların oluşturulmasında diğer ülkelerin bu konudaki uygulamalarının tespit edilmesinin, dünyadaki uygulamalarla uyum sağlamada ve Türkiye'de karşılaşılan sorunların giderilmesinde önemli katkılar sağlayacağı düşünüldükçe, konu ile ilgili dünyadaki standartları belirlemeye yönelik bir anket çalışması yapılmıştır.

Bu çalışma çerçevesinde yırt dışı DNS otoritelerine ait 450 adet e-posta adresine aşağıdaki sorular yöneltilmiş ve bu sorulara 40 adet DNS otoritesinden yanıt alınmıştır;

Türkçe Metin

Sayın İlgili,

Türkiye Bilişim Derneği Kamu Bilgi İşlem Birlikleri, kamu alan adları standartlarının oluşturulması yönünde bir çalışma grubu oluşturmuştur.

Bu grup çalışmalarını yürütürken diğer ülkelerin bu konuda izlediği politikaları da araştırma kararı almıştır. Bu çalışma sonucunda mevcut durum ve derlenen bilgiler göz önüne alınarak kamu alan adları tahsisinde olması gerekli olan standartları içeren bir rapor hazırlanacaktır.

Tüm ülkeleri kapsayan bu çalışmanın sonuçları, çalışmamıza katkıda bulunan sizlere de iletilecektir.

Aşağıdaki soruları yanıtlamanızı rica eder, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Kamu Alan Adları Tahsisinde;

1- “.gov” gTLD tescilinde herhangi bir standart uyguluyor musunuz?

2- Merkez birimin taşra teşkilatlarına ya da alt birimlerine alan adı tahsisinde herhangi bir standart uyguluyor musunuz?

3- Hisselerinin tamamı veya bir kısmı devlete ait olan şirketlere alan adı tahsisinde hangi prosedürleri uyguluyorsunuz?

4- Ülkenizdeki kamu alan adları tescilinde uygulanan kriterlere ilişkin başvuramızı önereceğiniz bir kaynak var mı?

İngilizce Metin

Dear Sir/Madam,

A working group has been formed by Turkish Informatics Association Public Data Processing Union for developing the standards of Government Related Domain Names in Turkey.

This working group also tend to investigate the policies of countries of which have specific policies/procedures on Government Related Domain Names on its study.

At the end of the study, a report will be prepared on the topic by considering the current situation and compiled procedures. This report will include the necessary standards in registration of Government Related Domain Names and will be a reference tool towards the working group studies.

The results of the report will be conveyed to all countries that were contributed to this study.

We request you to response 4 questions mentioned below and wish successful study.

By Government Related Domain Name Registration:

- 1- Do you have any standards/procedures or policies about ".gov" registration?
- 2- Do you have any standards while registering domain names of sub organizations allocated at provinces and sub-units?
- 3- What kind of procedures/policies do you apply on domain name registration of a company of which its shares or a part of its shares belongs to government?
- 4- Do you have any document regarding on Government Related Domain Name registration in your country, which you may share with us or any source that you may suggest us?

4.2.1. Yurt Dışı DNS Otoriteleri Anket Sonuçları

Yurt dışı DNS otoriteleri ile yapılan anket çalışması sonucunda kamu alan adlarına ilişkin belirlenmiş, yazılı ve net bir şekilde uygulanmakta olan prosedür ve kurallar bulunmamakla birlikte özellikle Avusturalya, İsveç, İrlanda, Latvia, Litvanya ve Tayland'ın arasında yer aldığı bazı ülkeler tarafından bu konuda oluşturulmuş kurallar bulunduğu görülmektedir.

Bu kurallar aşağıdaki şekilde özetlenmiştir:

- 1- Kamu alan adı talep eden kurum, devletin hiyerarşik yapılanması içerisinde yer alan bir organizasyon olmalıdır,
- 2- Tahsis edilen alan adları ancak talep eden kurum tarafından ve başvuru sırasında belirtilen amaca uygun bir şekilde kullanılmalıdır,
- 3- Alan adı şahıs ismi olmamalıdır,
- 4- Coğrafi isimler ancak bir kamu kuruluşuna veya kamu kuruluşlarının bölgesel temsilciliklerine tahsis edilebilir,
- 5- Seçim bölgelerinin isimleri kamu alan adı olarak verilemez,
- 6- Kamu düzeni ve genel ahlaka aykırı isimler veya jenerik alan adının (gov) imajını zedeleyici isimler alan adı olarak verilemez,
- 7- Bir değer yargısını veya siyasi bir kavramı ifade eden isimler kamu alan adı olarak verilemez,
- 8- Jenerik isimler, ancak ilgili kamu kurumunun amaç ve fonksiyonlarına işaret etmesi halinde kamu alan adı olarak verilebilir,
- 9- Kısaltmalar, daha geniş kitleler tarafından tanınmış olan uluslararası örgütlerin veya firmaların isimleri ise (örn: IMF, IBM vb.) kamu alan adı olarak verilemez,

- 10- Sadece numaralardan oluşan isimler kamu alan adı olarak verilemez,
- 11- On iki aydan daha az ömrü olan program veya organizasyon isimleri kamu alan adı olarak verilemez,
- 12- Projelere veya iş birimlerine, bu proje veya işlerin yürütülmesinde internetin gerekliliğinin ve bağlı oldukları kurumdan farklı bir isimlendirmenin gerekliliğinin ispatı halinde kamu alan adı verilebilir,
- 13- Markalar ve telif hakkı konusu eserler ancak devlete ait olması halinde bu hakların sahibi kamu kurumlarına kamu alan adı olarak verilebilir,
- 14- Coğrafi kısaltmalar veya siyasi bölge adlarının kısaltmaları kamu alan adından sonraki son uzantı olarak verilmelidir (örn: xxx-ist.gov.tr),
- 15- Kamu kurumlarının alt birimlerinin isimleri, temsilcilikleri veya yerel yönetimlere ait isimler genel kabul görmüş kısaltmaları ile temsil edilmelidir,
- 16- Belediye veya il/ilçe idaresi içerisinde yer alan hastahane, okul gibi kurumlar kendi ait oldukları ikinci derece alan adını (SLDs) alamazlar. Bu kurumların alan adları ait oldukları bölgenin alt alan adı olarak verilmelidir.
- 17- Coğrafi yerleşim yerleri isimleri, o coğrafi bölgenin il/ilçe idarelerine tahsis edilebilir.

4.2.2. Yurt Dışı DNS Otoriteleri Anket Sonuçlarının Değerlendirmesi

Yabancı ülkelerde kamu alan adlarının tescilinde uygulanmakta olan yaygın ve genel kabul görmüş ortak kriterler bulunmamakla birlikte, bu alanda yapılacak tahsislerde dikkat edilen en önemli husus, alan adı tahsis edilen kurumun, ilgili ülkenin yasaları çerçevesinde devlet otoritesi içerisinde yer alan bir kurum olması konusunda bir uyum içerisinde bulunmasıdır. Bununla birlikte ülkelerin önemli bir bölümünde bu anlamda ikinci derece alan adı tahsisi uygulamasının bulunmadığını göz önünde bulundurmak gerekir.

Avustralya, İsveç, İrlanda, Latvia, Litvanya, Tayland gibi ülkelerde uygulanmakta olan yukarıda belirtilen kriterlerin, Türkiye'deki DNS uygulamaları açısından değerlendirildiğinde büyük oranda uyum içerisinde olduğu görülmektedir. Türkiye'deki DNS sisteminde bu kriterler uygulamada dikkate alınmakla birlikte, kesin olarak belirlenmiş ve ilan edilmiş bir kurallar dizini şeklinde yerini almamıştır.

Bu kriterlerin Türkiye'nin devlet teşkilatı yapısı, idari sistemi ve yapılanması, iktisadi sistemi ve koşulları, kültürü ve değer yargıları açılarından değerlendirilerek Türkiye'nin koşullarına uygun bir şekilde yeniden düzenlenmesi bu konuda bir standart oluşturulması yönünde önemli katkılar sağlayacaktır.

Diğer taraftan, yukarıda belirtilen ve bazı ülkelerde uygulanmakta olan kriterler içerisinde yer alan;

- alan adının şahıs ismi olmaması,
- seçim bölgelerinin isimlerinin alan adı olarak verilememesi,
- Türk kamu kurumlarına ait bazı kısaltmaların alan adı olarak verilememesi,
- belirli bir yerel yönetim idaresi altında yer alan hastahane, okul gibi kurumlara kendi ait oldukları ikinci derece alan adlarının verilmemesi,

gibi kriterler, Türkiye'nin devlet sistemi ve idari yapılanması ve Türkiye'de uygulanmakta olan DNS sistemi dikkate alındığında ilk bakışta Türkiye'nin koşullarına uygun kriterler olarak görünmemektedir.

5. Sonuç ve Değerlendirme

Bu çalışma kapsamında Türkiye'nin kamu yapılanmasının mevcut durumu kamu alan adları tahsisi açısından değerlendirilmiş, hangi jenerik üst seviye alan içerisinde değerlendirilmesi gerektiği yeterince açık olmayan kamu kurumlarının görüşleri alınmış ve diğer ülkelerin kamu alan adları tahsisinde dikkate aldıkları kriterler tespit edilmiştir. Çalışmanın bu bölümünde elde edilen veriler değerlendirilerek Türkiye'de etkin ve verimli bir şekilde uygulanabilecek kamu alan adları standartları belirlenmiştir.

Devlet Teşkilatında "Anayasa", "Cumhuriyetin Temel Organları" ve "Yönetim" bölümü içerisinde yer alan kurum ve kuruluşlar, devlet yapılanmasındaki yerleri, görev ve fonksiyonları dikkate alınarak "gov.tr" uzantılı alan adı alması gerekli kurum ve kuruluşlar olarak tespit edilmiştir.

İktisadi Devlet Teşekkülleri; ekonomik gereklere uygun olarak *verimlilik* ve *karlılık* ilkeleri doğrultusunda kendi aralarında ve milli ekonomi ile uyum içinde çalışarak sermaye birikimine yardım etmek ve bu surette daha fazla yatırım kaynağı yaratmak amacı güden kuruluşlar oldukları için "gov.tr" uzantılı alan adı almaları uygun değildir. Amaç, görev ve fonksiyonları açısından bu kurumlara uygun generik üst düzey alan adı "com.tr"dir.

Kamu İktisadi Kuruluşları; kendilerine verilen görev ve kamu hizmetlerini ekonomik ve sosyal gereklere uygun olarak *verimlilik* ilkesi doğrultusunda yürüten, karlılık gözetmeyerek kamu hizmeti ilkesini ön planda tutan kuruluşlar oldukları için ".gov.tr" uzantılı alan adı alması gerekli kuruluşlardır.

Özelleştirme kapsamında olan kurum ve kuruluşlar çoğunlukla İktisadi Devlet Teşekkülleri içerisinde yer aldıkları için "com.tr" uzantılı üst düzey alan adı kapsamında değerlendirilmesi gerekli kuruluşlar arasında yer almaktadır. Bununla birlikte, daha önceden "gov.tr" uzantılı üst düzey alan adı almış olan bu tür kuruluşlara özelleştirme sonrasında "com.tr" tahsis edilerek "gov.tr" uzantılı alan adı geri alınmalıdır.

Özerk, Tarafsız ve Öteki Kurum ve Kuruluşlara yönelik alan adı tahsisleri tamamen bu kuruluşların amaç, görev ve fonksiyonları dikkate alınarak yapılmalıdır. Yapılacak değerlendirme sonucunda bu kuruluşların bazılarına "gov.tr" uzantılı üst düzey alan

adı tahsisi mümkün olabileceken diğer bazıları "org.tr", "com.tr", "net.tr" veya "edu.tr" uzantılı üst düzey alan adı alabilecektir.

6. Önerilen Standartlar ve Kurallar

Bu değerlendirmeler ışığında Türkiye’de uygulanacak kamu alan adları standartlarının şu şekilde olması önerilmektedir;

- i) i) **Devlet Teşkilatında "Anayasa", "Cumhuriyetin Temel Organları" ve "Yönetim" bölümü içerisinde yer alan kurum ve kuruluşlar "gov.tr" uzantılı alan adı almalıdır.**
- ii) ii) **Aynı kısaltma veya ismi kullanan kurum ve kuruluşların alan adı başvurularında alan adları "ilk gelen alır" temel kuralı çerçevesinde tahsis edilir. Ancak merkezi kuruluşların bölgesel/taşra teşkilatlarına yönelik alan adı tahsislerinde "merkezi kuruluşların önceliği" kuralı dikkate alınır.**
- iii) iii) **Alan adı, kurumun yasal ismini yansıtmalıdır. Kurumun yasal isminin uygun, rasyonel ve/veya kullanımı bulunan kısaltmaları da alan adı olarak tahsis edilir.**
- iv) iv) **Bir kurumun merkezi yönetiminin taşra teşkilatına alan adı verilirken, "iladı/ilçeadı-kurumadı.gov.tr" formatı standart haline getirilmelidir**
- v) v) **Özelleştirme kapsamında bulunan kurum ve kuruluşlara "gov.tr" uzantılı alan adı verilmez, daha önce verilmiş olanlar ise özelleştirme sonrasında geri alınır.**
- vi) vi) **İktisadi Devlet Teşekkülleri "*ekonomik gereklere uygun olarak verimlilik ve karlılık ilkeleri*" doğrultusunda çalışarak sermaye birikimine yardım etmek ve bu suretle daha fazla yatırım kaynağı yaratmak amacı güden kuruluşlar olduğu için İktisadi devlet Teşekküllerine "gov.tr" uzantılı alan adı verilmez. Bu kuruluşlara "com.tr" uzantılı alan adı verilir.**

- vii) **vii)** Kamu İktisadi Kuruluşları "kamu hizmetlerini *sosyal gereklere uygun olarak verimlilik ilkesi* doğrultusunda yürüten kuruluşlar oldukları" için "gov.tr" uzantılı alan adı almalıdır
- viii) **viii)** Yukarıdaki kurallara göre "gov.tr" uzantılı alan adı alamayacak durumda olan fakat daha önce "gov.tr" uzantılı alan adını almış kurum ve kuruluşların, uygun alan adı olarak 1 yıl süre ile her 2 alan adını eş zamanlı kullanmaları ve belirtilen süre sonunda sadece uygun olan alan adını kullanmaya devam etmeleri gerekmektedir
- ix) **ix)** Herhangi bir kamu kurum ve kuruluşunun sandık, vakıf, dernek, kooperatif vb. oluşumlarının alan adları "gov.tr" uzantılı olamaz; "org.tr" uzantılı alan adı önerilir. Kooperatifler ve birlikler Sanayi Bakanlığı'na bağlı gözükmekle birlikte bakanlıkla ilişkisi sadece denetim nedeni ile olduğu için "gov.tr" uzantılı alan adını alamazlar.
- x) **x)** A.Ş olarak örgütlenmiş bir şirket çoğunluk hisseleri devletin elinde bile olsa "gov.tr" alan adı yerine "com.tr" önerilmelidir
- xi) **xi)** İl özel idarelerine alan adı verilirken; "iladı-özelidare.gov.tr" formatı standart haline getirilmelidir.
- xii) **xii)** Belediyeler için alan adı verilirken; "belediyeadı-bld.gov.tr" formatı standart haline getirilmelidir. İleride "yerel.tr" vb. uzantılar açıldığında belediye adları bu uzantı altında yer almalıdır.
- xiii) **xiii)** Köyler için alan adı verilirken "köyadı.gov.tr" formatı standart haline getirilmelidir.
- xiv) **xiv)** Mahalle yönetimi (muhtarlığı) için alan adı verilirken "mahalleadı-muh.gov.tr" formatı standart haline getirilmelidir.
- xv) **xv)** Yukarıdaki genel kurallarla belirlenemeyen kamu kurum ve kuruluşlarının alan adları; sırası ile Devlet Teşkilat Şeması, kurumun ve çalışanların statüsü, faaliyetleri, amaç ve fonksiyonları, kaynakları dikkate alınarak ".tr" Alan Adı Yönetimi tarafından incelenerek karara bağlanır.
-